

Strategie 2030

Junák - český skaut prostřednictvím skautské výchovy připravuje mladé lidi pro budoucí svět. Usilujeme o to, aby mladí lidé aktivně přebírali společenskou odpovědnost, přispívali k posilování demokratických principů ve společnosti a podíleli se na řešení aktuálních výzev včetně zmírnění změny klimatu a jejích dopadů.

V oddílech, ve střediscích, přístavech a dalších skautských společenstvích zásadně posílíme dopad skautské výchovy především ve výchovných kategoriích skautek, skautů, rangers a roverů. Chceme být společenstvím, v němž mladí lidé v bezpečném prostředí posilují svoji odolnost. Zajistíme personální i materiální kapacity organizace, abychom umožnili většímu počtu dětí a mladých lidí se zapojit do skautského hnutí.

Kvalitní skautská výchova pro budoucnost

Proč jsme toto téma zvolili

Naším posláním je podporovat mladé lidi, aby byli připraveni po celý život aktivně naplňovat tři základní principy skautingu. K tomu nám slouží skautská výchovná metoda. Pro kvalitní skautskou výchovu je nutné, aby všichni, kdo se v oddíle na výchově podílejí, skautské výchovné metodě rozuměli a uměli ji plně využívat. Abychom byli jako organizace nadále úspěšni v naplňování našeho poslání, měli bychom sledovat, jaké nové příležitosti a hrozby se okolo nás objevují, a zodpovědně zvažovat, na které z nich a jak chceme reagovat.

Aktuální stav tématu

Čas, který kluci a holky během celého skautského roku prožívají v oddíle, se zkracuje. Ubývá výprav, snížila se délka táborů i schůzek. Naproti tomu orientovat se v dnešním světě je složitější a nároky na kvalitu a rozsah skautské výchovy stále rostou. Skautská výchovná metoda, která představuje hlavní nástroj pro naplňování našeho poslání, je v mnoha oddílech chápána a praktikována nesprávně. Často se zjednodušuje pouze na jednotlivé prvky, chybí propojenost a komplexnost. To významně snižuje kvalitu výchovy. Zároveň chybí aktualizace použití skautské výchovné metody pro současný svět tak, aby co nejlépe pomáhala řešit nynější i budoucí výzvy světa.

Čeho chceme dosáhnout

- 1) Skautská výchova připravuje na budoucnost. Zohledňuje trendy a výzvy související s náročností budoucího světa. Vedoucí rozumí tomu, které kompetence jsou pro budoucnost významné/klíčové.
- 2) Členové a členky především ve skautském a roverském věku tráví skautingem více času než dnes. Prodlouží se doba strávená na jednodenních i vícedenních akcích a táborech. Prodlouží se také doba, po kterou je mladý člověk členem Junáka - českého skauta.
- 3) Vedoucí skautské výchovné metodě rozumí a vyváženě pracují se všemi jejími prvky v oddíle. V organizaci existuje dostatečná podpora a užitečné nástroje pro kvalitní uplatnění skautské výchovné metody v oddíle. Podpůrné nástroje jsou koncipovány tak, aby byly praktické a hned využitelné a byly přístupné i méně zkušeným vedoucím.
- 4) Existuje široce sdílená shoda na představě, jak vypadá a co dělá kvalitní skautský oddíl. Oddílům, které jsou vzdálené této představě, je nabízena cílená a dostatečná podpora.
- 5) Vedoucí chápou smysl skautské výchovy, věří v ni a mají chuť ji aktivně utvářet. Prožívají čas s dětmi radostně a opravdově. Vedoucí mají odvahu do svých oddílů přinášet nové myšlenky a být tvůrci potřebných změn. Vedoucí věří, že díky skautingu aktivně měníme svět k lepšímu.
- 6) V Junáku - českém skautu vytváříme na různých úrovních prostor pro soustavnou diskuzi o výchovných metodách, přístupech a současných trendech ve výchově a vzdělávání.

Roveři a rangers

Proč jsme toto téma zvolili

Formativní období dospívání a rané dospělosti považujeme za důležité pro zvnitřnění skautských hodnot. Podaří-li se nám mladé lidi udržet aktivními členy organizace i v tomto věku, podaří se nám dovést skautskou výchovu a lépe naplňovat poslání Junáka - českého skauta.

Atraktivní a vhodný roverský program pomáhá naplňovat skautskou výchovu, posiluje ukotvení skautských hodnot a tím podporuje další osobní i skautský rozvoj. Takový program může otevírat dveře pro dospívající nováčky, ale také udržet stávající členy. Setrváním v organizaci i v dospívajícím věku mohou tito mladí lidé získat pevné osobní vztahy v rámci skautského společenství a najít smysl v další dobrovolnické práci v jeho prospěch.

Aktuální stav tématu

Aktuálně se pracuje na revizi roverského programu, aby lépe vedl k naplňování výchovných cílů pro tuto kategorii. Nicméně vzhledem k tomu, že v organizaci dlouho funkční roverský program chyběl, není mnoho roverských společenství, která by dokázala sama utvářet program navazující na naplňování cílů skautské výchovy.

Z [velkého roverského průzkumu](#) vyplývá, že většina aktivních rangers a roverů nevyužívá dosavadní roverský program a nemá dostatečnou oporu v roverské činnosti. I v reakci na tato zjištění vznikla v nedávné době Roverská metodika a další metodická podpora, reviduje se roverský program. Aktuální výzvou je uvést je v praxi. Přestože jsou střediska a přístavy, ve kterých působí roverské kmeny, jejich činnost je spíše nahodilá. Mnohde převládá názor, že se o sebe roveři mají postarat sami, což je častou příčinou nezdaru při pokusech „rozjet“ roving na střediscích. Komunikace, skrze kterou by se adresáti mohli o existující podpoře a materiálech dovědět, nefunguje dobře.

Zároveň chybí osobnosti roverských společenství, které by se do jejich čela postavily. Role průvodců není stále dobře zavedena a bývá zanedbávána. V současnosti je také personálně oslabený Roverský odbor a jeho role v rovingu je malá.

Ve věku rangers a roverů odpadá rodičovské řízení volného času dítěte, a tak jako skauting nesoupeříme jen s ostatními „kroužky“, ale také se spoustou jiných aktivit, pro něž se rangers a roveři rozhodují ze své vlastní vůle (zahraniční studium, sport, občanské iniciativy, gaming...).

Přesto jsou roveři jako jednotlivci v Junáku - českém skautu obecně aktivní. Pro RS kategorii máme nabídku několika kurzů, které podporují jejich činnost. Tu mohou dále podpořit i nabídky Fór SI, velkých akcí jako jsou Obrok, Korbo či Miquik či regionálních roverských akcí. Existuje časopis Roverský kmen a web Rovernet.cz.

Čeho chceme dosáhnout

1. Všechny jednotky a skautská společenství (např. vzdělávací kurzy) aktivně pracují s rangers a rovery jako samostatnou výchovnou kategorií s rovnocenným výchovným významem k dalším výchovným kategoriím.
2. Každý přístav a každé středisko aktivně vytváří vhodné podmínky a podporu pro existenci roverského kmene/společenství nebo rovery a rangers jinak doprovází na jejich roverské cestě k dovršení skautské výchovy (např. střediskový plán výchovy rangers a roverů, osoba zodpovědná za provázení rangers a roverů apod.).
3. Máme atraktivní roverský program založený na kompetencích rozvíjených v tomto věku, který je využíváný a průběžně aktualizovaný. Při aktualizaci a tvorbě nových podpůrných materiálů stavíme nejen na dosavadních zkušenostech, ale také na poznatcích a trendech vývojové psychologie. Přizpůsobujeme jejich obsah měnící se době a měnícím se generacím tak, abychom nabízeli program odpovídající reálným potřebám mladých lidí.
4. Ve všech částech organizace (ústředí, VOJ, ZOJ, kmeny, vzdělávání) dbáme na kvalitní předávání a zaznamenávání poznatků, materiálů, metod či principů při práci s roverskou výchovnou kategorií.
5. Veřejnost a okolí středisek a přístavů vnímá, že skauting nabízí vhodný program také pro dospívající a mladé dospělé.

Růst

Proč jsme toto téma zvolili

Některé současné kapacity v naší organizaci neodpovídají aktuálnímu počtu členů, natož pak vyššímu počtu, kterého můžeme v dalších letech dosáhnout. Chceme zajistit, že budeme i nadále otevření nováčkům a umožníme prožívat skautská dobrodružství dalším dětem a mladým lidem. Věříme, že vyšším počtem kluků a holek, kteří prošli skautskou výchovou, lépe naplníme naše poslání.

Aktuální stav tématu

Organizace dlouhodobě roste, přičemž proces růstu má stabilní základ postavený na práci s dětmi již od mladších kategorií, na kvalitě výchovy a na dobrém jménu skautingu. Růst je tažený silným zájmem o skauting i delším setrváním v organizaci. V roce 2023 jsme překročili 75 tisíc členů a jako organizace máme potenciál vyrůst i nad 100 tisíc členů.

Zvyšuje se i počet členů v roverském věku. Jsme tak úspěšnější v naplňování našeho poslání a díky tomu získáváme větší dopad do společnosti.

Růst je ale převážně vstřebáván stále se zvětšujícími oddíly, které se vnitřně často chovají jako samostatná střediska. Není zvykem velké oddíly dělit. Není dostatek lidí ochotných a schopných zakládat v dané situaci nové oddíly, vedoucí mnohdy chybí i u stávajících oddílů. V oblasti zázemí se projevuje i nedostatek kluboven a základen. Neumíme dostatečně využívat naše současné kapacity (sdílení prostor, oslovování nových potenciálních činovníků apod.).

Zejména ve větších městech je silně neuspokojena společenská poptávka po skautské výchově a čekací listiny rostou do nedostupnosti, což se projevuje i tak, že do skautských oddílů jsou zde přijímány zejména děti uvědomělých rodičů, kteří je včas zapíší na čekací listinu. Ve velkých městech tedy můžeme přicházet o děti rodičů, kteří nad volnočasovou výchovou svých dětí nepřemýšlí tak dopředu. Vedle toho existují i dostatečně velké obce, kde skauting vůbec není, skomírá nebo zaniká. Především v lokalitách bez vysokých a středních škol se negativně projevují dopady odchodu roverů a rangers za vzděláním.

Čeho chceme dosáhnout

1. Vybudujeme organizaci, která dokáže udržitelně fungovat i se 100 tisíci členy. Proto rozšíříme a co nejefektivněji využijeme naše kapacity (personální, materiální, vzdělávací, organizační aj.).
2. Podpoříme rozdělování a vznik nových oddílů tak, aby v nich mohla snáze probíhat dobrá skautská činnost a aby bylo snazší v nich pracovat se zdravým nástupnictvím. Podpoříme s tím související změnu kultury - např. dělení oddílů, střediska a přístavy zaštiťující oddíly v různých místech.
3. Lépe uspokojíme poptávku po skautingu, umožníme členství většímu počtu zájemců.
4. Snížíme dopady rozdílů mezi regiony, podpoříme ty, kde se skautingu daří méně.

Klubovny, tábořiště a základny

Proč jsme toto téma zvolili

Kvalitní zázemí je důležitým předpokladem pro skautskou činnost. Ubývá lokalit vhodných k táboření i příležitostí pro pořizování nových tábořišť. Cena pozemků navíc dlouhodobě roste.

Můžeme se dostat do situace, kdy naše oddíly nebudou mít kde tábořit, budou nuceny si louky draze pronajímat či zkracovat délku táboření. Pozemky, které nezískáme teď, budeme získávat jen velmi obtížně. Nedostatek kluboven a jejich stav jsou významným faktorem omezujícím růst organizace.

Aktuální stav tématu

Jen menšina našich tábořišť je ve vlastnictví středisek a přístavů. Ročně získáváme pouze jednotky nových tábořišť. Místa vhodná pro táboření ubývají, cena půdy rychle roste. Přibývá legislativních a administrativních překážek pro táboření v přírodě.

Klubovny využíváme jak vlastní, často i pronajaté. Chybí přehled o vlastnictví kluboven a jejich stavu. Ročně se postaví několik nových kluboven. Získat klubovny ve větším městě je složitější než v menší obci. Klubovny jsou často využívány velmi sporadicky, přes týden několik hodin, o víkendu vůbec.

U mnoha základen narážíme na nevyhovující stav a nedostatek financí na jejich opravy a rekonstrukce. Máme problémy s jejich správou (personální zajištění, údržba, cenotvorba...). Potýkáme se s nedostatkem základen vhodných pro vzdělávací akce.

Řídíme se [Konceptí pro nemovitosti](#), ústředí poskytuje jednotkám podporu v podobě konzultací, seminářů k nemovitostem i poskytováním finančních prostředků. Využíváme podporu nabízenou Skautskou nadací Jaroslava Foglara.

Čeho chceme dosáhnout

1. Výrazně zvýšíme počet táborových pozemků ve vlastnictví organizace a podpoříme střediska a přístavy v získávání vhodných pozemků pro táboření do svého vlastnictví.
2. Získáme nové klubovny pro činnost. Vytvoříme zázemí pro jednotky, které budou realizovat rekonstrukci či stavbu klubovny, nebo základny (tvorba manuálů, síť odborníků, pomoc při hledání možností financování, výměna zkušeností).
3. Jednotky spolupracují se samosprávami při řešení otázek spojených se získáváním a provozem svých nemovitostí.
4. Střediska a přístavy mají dlouhodobý plán údržby, oprav a rozvoje nemovitostí reagující na měnící se podmínky (růst členské základny) a aktivně pracují na dlouhodobém udržitelném financování svých kluboven a základen (cenotvorba, efektivní využívání).
5. Lépe sdílíme klubovny, tábořiště a základny a nabízíme je ostatním jednotkám a vzdělávacím akcím.
6. Při užívání, provozu, správě a rekonstrukci kluboven, základen a tábořišť volíme způsoby a prostředky šetrnější k životnímu prostředí.

Bezpečný skauting

Proč jsme toto téma zvolili

Psychická odolnost mladých lidí častěji než dříve nepostačuje na zvládnání nároků jejich života. Fyzická odolnost a kondice mladých se vzhledem k měnícímu se životnímu stylu postupně snižuje. Tyto trendy s sebou přinášejí zvýšené riziko újmy i v situacích dříve vnímaných jako nerizikové. Exponenciálně roste počet vážných psychických problémů. Naši vedoucí nejsou dostatečně připraveni na tuto situaci reagovat. Téma je prioritním tématem společnosti (rodiče, děti, mladí lidé) i Světové skautské organizace (WOSM).

Zkušenosti z některých zahraničních skautských organizací ukazují, že podcenění problematiky bezpečnosti vede v průběhu let k řadě bolestivých selhání, včetně případů sexuálního zneužívání. Jejich pravidelným důsledkem je mj. zásadní ztráta důvěry rodičů i společnosti jako celku ve skauting. Tato ztráta důvěry se pak stává jednou z největších překážek působení a rozvoje skautingu. Nebude-li český skauting reflektovat tyto zahraniční zkušenosti, bude nucen je sám prožít s podobnými důsledky.

Aktuální stav tématu

Oblast Bezpečný skauting zahrnuje fyzické, psychické a sexuální bezpečí dětí i dospělých. V Junáku - českém skautu byl v roce 2023 z pověření mimořádného XVI. valného sněmu uveden Kodex jednání dospělých jako jeden ze základních kamenů prevence.

Součástí vzdělávacího systému organizace je oblast bezpečnosti, kompetence čekatelů a vůdců v této oblasti jsou ověřovány před udělením kvalifikace. Garanti odborné činovnické kvalifikace táboření a bezpečnost nemají k dispozici aktuální data o bezpečnostních incidentech napříč organizací.

Organizace v nedávné době posílila zázemí podpory pro skautské vedoucí v krizových situacích (Skautská krizová linka, poradna@skaut.cz), a to v reakci na výrazně zvyšující se počet řešených případů. V rostoucí míře organizujeme nekvalifikační vzdělávání na téma psychické bezpečí a základy krizové intervence. Na velkých akcích se ujala služba Uši pro duši (možnost obrátit se na vyškoleného dobrovolníka v případě psychické nepohody na akci), v reakci na vzrůstající tendenci duševní nestability i výskyt akutních psychických problémů u účastníků velkých akcí.

Existuje [koncepte rozvoje oblasti](#) bezpečného skautingu v organizaci schválená v roce 2023 Výkonnou radou.

Čeho chceme dosáhnout

1. Vedoucí běžně vědomě pracují s riziky skautské činnosti (fyzickými, psychickými, sexuálními), aktivně je před počátkem dané činnosti ošetřují a vhodně reagují v případě krize.
2. Vedoucí cíleně posilují fyzickou a psychickou odolnost dětí, a tedy vědomě připouštějí a řídí přiměřená rizika, která mají výchovný smysl (např. samostatná činnost družiny bez dospělého, překonávání překážek a nepohodlí atd.).
3. V jednotkách i celé organizaci aktivně pracujeme na nastavení kultury sdílené chyby (učíme se z chyb vlastních i cizích).
4. Pro děti, dospívající i dospělé existuje dostupný systém podpory v oblasti prevence i řešení krizových situací, který je používán i na regionální úrovni a zahrnuje vhodné nástroje a přístupy.

Environmentální výzvy

Proč jsme toto téma zvolili

Téma představuje celospolečenskou výzvu, která nás již nyní zasahuje a ovlivňuje budoucnost dětí a mladých lidí. Zároveň nejsme dostatečně připraveni zohledňovat tuto oblast odpovídajícím způsobem v oddílové činnosti a při zajišťování zázemí. Příroda a vztah k ní vždy byly nedílnou součástí našeho výchovného působení a naše činnost je s ochranou přírody úzce spojena i v očích veřejnosti. Naš přístup k této oblasti by měl odpovídat aktuálnímu stavu poznání.

Aktuální stav tématu

Výchova je často zúžena jen na posilování vztahu k přírodě a základní osobní odpovědnost (nenechávám nepořádek a třídím). Programy bývají nepřiměřené věku příjemců. Problém je viděn jen úzce, např. jako úbytek prostoru pro táboření apod., a zároveň chybí diskuse o společenských, ekonomických a dalších dopadech.

V organizaci panuje vysoká míra neporozumění ohledně obsahu tématu a jeho projevů ve výchovné činnosti a provozu organizace.

Ze Sond vyplynulo, že 40 % respondentů se domnívá, že se Junák - český skaut má tématu věnovat víc a necelá polovina má obavy z budoucnosti kvůli změnám klimatu či ztrátě biodiverzity. Většina vedoucích přesto s tématem nepracuje nebo jen málo a pomohly by jim nápady, jak téma v jeho různých rovinách uchopit.

Na základě výstupů z Klimatického semináře 2020 byly na následující tři skautské roky vypracovány plány práce VRJ v této oblasti. Pod vedením zpravodajky pro program byla sestavena pracovní skupina složená ze zástupců všech skupin, které se v rámci naší organizace problematikou zabývají (Ekoodbor, odbor Skauti na Zemi, Skautský institut a Kapráluv mlýn). Výstupy jejich dosavadní práce je možné nalézt na nově vytvořeném [rozcestníku](#) Křižovatky ke klimatické změně.

Čeho chceme dosáhnout

1. Zohledňování a minimalizace dopadů skautské činnosti na životní prostředí je standardem.
2. Organizace a její členové jsou co nejlépe připraveni na probíhající environmentální změny a jejich dopady – naší činností podporujeme psychickou a fyzickou odolnost, schopnost se organizovat a spolupracovat, kriticky a systémově myslet a další kompetence pro očekávanou proměnu společnosti.
3. Ve výchovných nástrojích a práci se skautskou výchovnou metodou je zohledňován aktuální stav poznání v oblasti environmentální výchovy – důraz je kladen na budování osobního vztahu k přírodě, na reálné projekty, kterými děti ovlivňují své okolí, na zapojení do společnosti, na věkovou přiměřenost programů, na budování pozitivní naděje atd.
4. Téma je promítnuto do vzdělávání, vedoucí je umí předávat dětem vhodnými a moderními metodami.
5. Je posílena komunikace tématu s důrazem na přínosy a dobrou praxi, zlepšení porozumění souvislostem tématu s provozem i výchovnou činností.